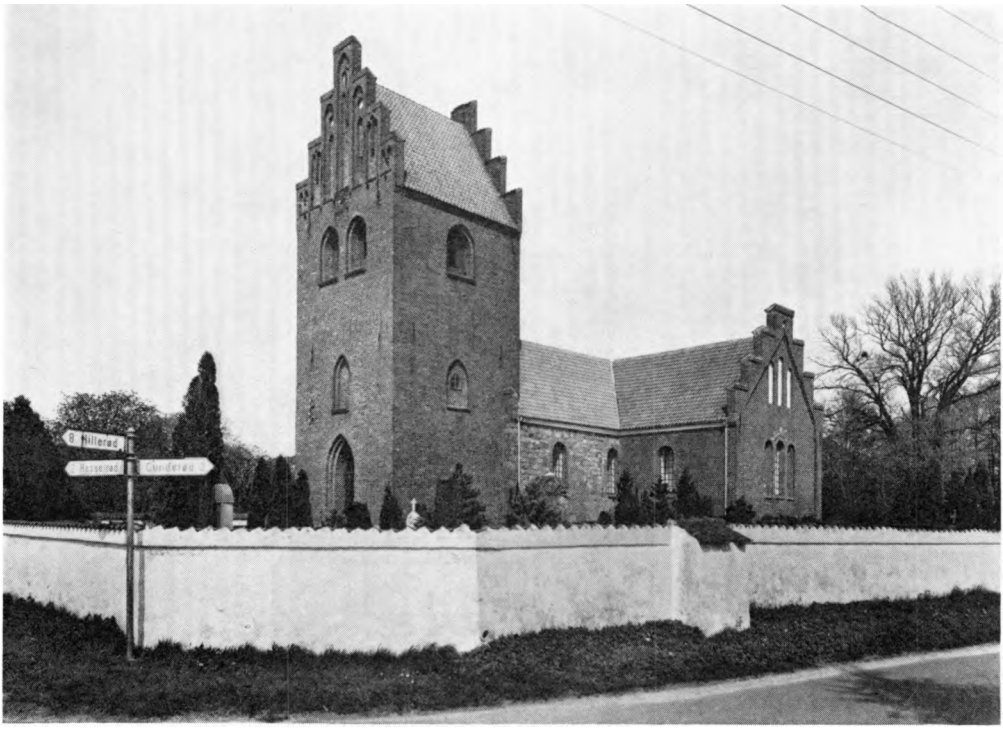

Fig. 1. Karlebo. Ydre set fra sydvest. L. L. 1955

KARLEBO KIRKE

LYNGE-KRONBORG HERRED

Karlebo er nævnt i Kong Valdemars jordebog som kongelev, og 1291 omtales hr. Jon som præst på stedet[1]. Ved kongeligt brev af 21. august 1528 fik Niels Riber præsentation på kirken[2]; 1533 lod kongen den imidlertid »annektere, uniere og incorporere« med al dens rente og rette tilliggende til evig tid i degnedommet ved Vor Frue kirke i Kobenhavn, da han havde erfaret, at dette var ringe aflagt, men dog således, at Niels Riber, som havde den i forlening, skulle beholde den uforkrænket efter brevs lydelse[3]. 1567 talte sognet 84 tiendeydere[4]. O. 1591 nævnes dels David Leil, Helsingør, dels kgl. majestæt som indehaver af kongetienden[5]. 22. marts 1658 henlagdes kronens højhed og patronatsret til Hørsholm len, som ejedes af dronningen[6]. 1745 og 1759 nævnes dronning Sophie Mag'dalene som ejer af kirken og den halve [kirke]tiende[7], mens konrektor i København omtales som ejer af den anden halvdel 1730, 1759 og 1770[8]. 1812 vedligeholdtes kirken for kongelig regning[9]; nu ejes den af kommunen, som fik skøde 12. december 1874[10].

Et par *sagn* omtaler kirkegrimen; den boede over kirkens hvælvinger, og derfor måtte man ikke åbne døren (denne er antagelig fra 1840) fra tårnet til kirkeloftet[11].

Kirken ligger i det nordøstre hjørne af landsbyen og vestligt i det store sogn, der nu har en annekskirke i Nivå (p. 902). Kirkegården hegnes af hvidtede,

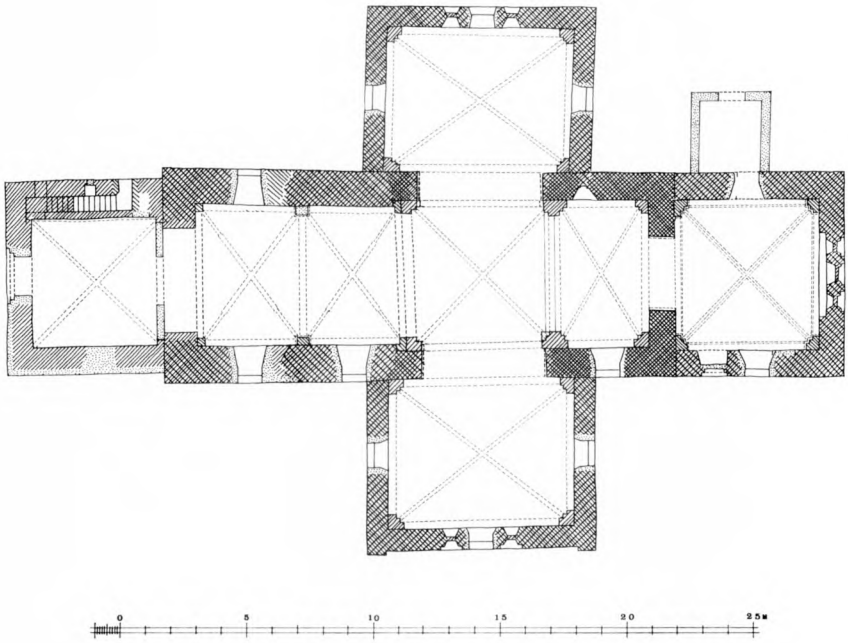

Fig. 2. Karlebo. Plan. 1:300. Målt af C. G. Schultz 1930, suppleret og tegnet af El. M. 1967.

teglhængte kampestens- og teglmure fra forskellig tid; yngst er et stykke i nord, hvor den tidligere firelængede præstegård dannede skel. I søndre hegnsmur, en halv snes meter øst for korgavlens flugt, antyder nogle udstikkende kampesten pladsen for den ældre østmur, der må være nedrevet før 1784 (sml. landsbykortet tig. 21), men til de tre andre sider er der næppe sket udvidelser; i ny tid er der vest for kirke og landevej anlagt en annekskirkegård. — I øst, nær sydhjørnet, er der køreport og låge med tremmedøre mellem hvidtede, teglhængte murstenspiller, der har fals på indersiden ligesom en tilmuret låge nær murens nordhjørne. Begge disse indgange samt endnu en låge, i vest, eksisterede 1790[12], da man på grund af den stedfundne udskiftning opgav en plan om at tilmure en af de østre låger. I forbindelse med tårnrummets indretning til våbenhus 1840 blev vestlågen erstattet af en port med murede piller og tremmelåger[13]. Yngst er en lille tremmelåge til præstegården.

Niveauet på kirkegården ligger som så mange andre steder højt i forhold til terrænet udenfor, og i de to sydhjørner er der fra gammel tid indrettet *vandafledning skanaler*.

†*Kirkeriste* er tidligst nævnt 1744[14] og, i øst og vest, 1790[12].

Et *ligkapel,* uden for østporten, er fra 1800'rne.

En †*kirkelade,* hvis plads ikke lader sig fastslå, blev 1616[15] nedrevet til brug for Ramløse kirkes istandsættelse (sml. Tibirke, Holbo hrd.).

Kirken består af romansk skib, en næsten lige så stor senromansk vestfor-

længelse og fem andre tilbygninger, hvoraf de tre: langhuskor og korsarme (op mod det romanske skib) ligeledes er senromanske, men noget yngre end vestforlængelsen. Tårnet i vest er senmiddelalderligt og sakristiet på korets nordside fra 1861. Et middelalderligt †våbenhus foran forlængelsens syddør er nedrevet 1840. Orienteringen har lille afvigelse til syd.

Den ældste del af den nu stående bygning, *skibet* af en lille, romansk kirke, må ud fra den senere udviklingshistorie skønnes at stamme fra tidligt i 1100'rne. Materialet er *rå* og *kløvet kamp* sammen med firhugne *hjørnekvadre,* der har en meget glat overflade. Rester af indvendig murbehandling ses på vestsiden af den bevarede triumfmur; i den bredt udstrøgne fugemørtel er der ikke lavet egentlig kvaderridsning, men snarere forsøg på fugeefterligning. Af enkeltheder er kun de østre hjørner og den ret lille triumfbue synlige, den sidste med smalle, skråkantede kragbånd, der vistnok er af *kridt* ligesom tilfældet muligvis har været med andre enkeltheder; i den nuværende korgavls inderside ses en del genanvendte kridtkvadre, som formentlig stammer fra det ældste kor. Et stærkt smiget vindue i skibets nordside er måske udvidet samtidig med vestforlængelsens opførelse.

Tilføjelser og ændringer. Af nu uforklarlige grunde fik denne kirke, hvis størrelse ikke skilte sig ud fra andre landsbykirkers, tidligt sit areal mere end tredoblet. Det er ikke muligt at fastslå nogen forbindelse mellem skibets vældige vestudvidelse og den kun lidt yngre ombygning til korskirke, men alle disse byggearbejder er gennemført inden for højst 100 år og i perioden, som rundt regnet strakte sig fra 1175—1275.

Vestforlængelsen er som skibet af *rå og kløvet kamp,* men stenene er gennemgående større, og man har i nogen grad tilstræbt firkantede sten (ved kløvning eller behugning af een eller flere sider). Vesthjørnerne er ikke som vanligt sat af de udflyttede kvadre fra skibets hjørner, men af meget større sten (jfr. fig. 5). Derimod synes skibets vestre hjørnekvadre at have fået anvendelse indvendig, på overgangen mellem skibets mur og den ca. 25 cm tykkere mur i forlængelsen. Springet i murtykkelsen er nede i kirkerummet sløret ved den langt senere indbygning af hvælv (p. 885), men fra tagrummet kan man i begge langmure se øgningen, der er udført med påfaldende omhu.

Vinduer og døre i det forlængede skib. I den nye sydmur, mellem de nuværende vinduer, ses indvendig et par veltilhuggede stiksten af *kridt* fra et smiget vindue, og et tilsvarende nordvindue røbes af en tilmuring. I forbindelse med udvidelsen er det troligt, at det før omtalte nordvindue i det gamle skib blev noget udvidet (indvendig højde 210 cm, lysningshøjde 126 cm), og det forlængede rums indervægge fik påført et centimetertykt pudslag. Det kan ikke afgøres, om kirkens indgange blev flyttet til forlængelsen ved dens opførelse eller først ved rejsningen af korsarmene; deres plads afsløres af nyere

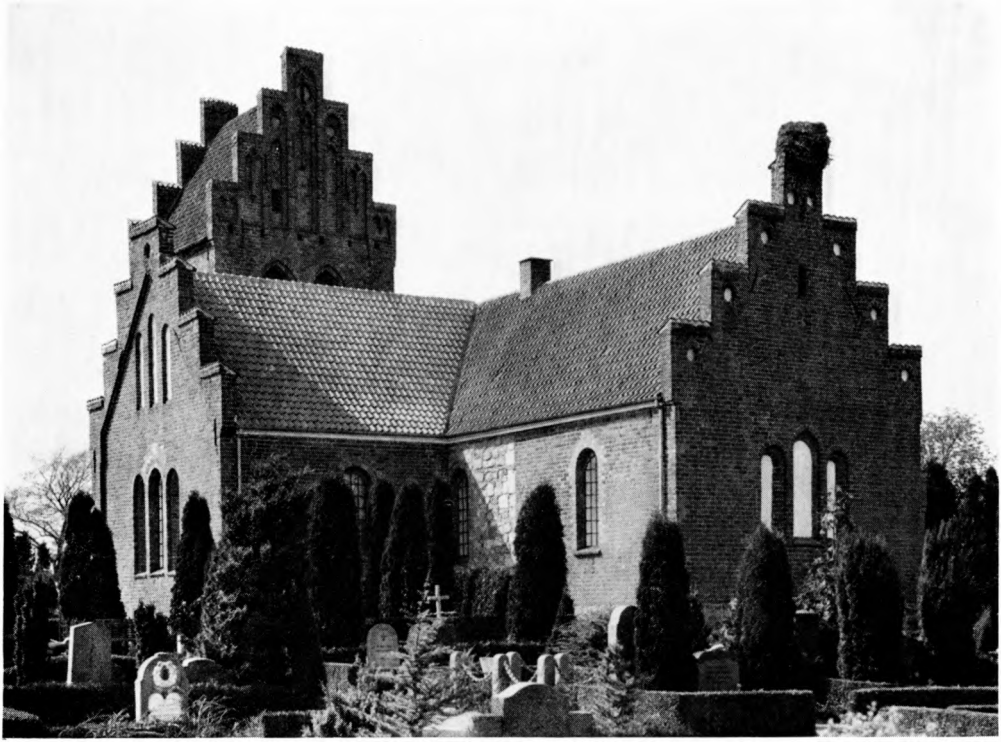

Fig. 3. Karlebo. Ydre, set fra sydøst, N. E. 1955

kampestensmurværk øst for kirkens vestligste vinduespar. Et † våbenhus (p. 886) rejstes senere foran syddøren, der var i brug til 1840, og norddøren må have været åben 1746[14], da kirkens 4 døre maledes brunrøde med hvide lister.

— Midtpartiet af forlængelsens gavl blev ved tårnets opførelse nedrevet til et godt stykke under murkronen.

Billedsten. I vestgavlens nordre side, synlig fra tårnets mellemstokværk, er en granitkvader med arkadeornamenter indmuret (fig. 4). Stenen, der måler ca. 35 x 18 cm, synes at have glathugne sider, og den er formentlig overflyttet fra den ældste kirke. — Forneden i forlængelsens nordmur sidder en kvader, som er tilhugget af en *drejekvæm* fra yngre jernalder[16].

Ombygningen til korskirke må, især for søndre korsarms vedkommende, stilistisk sammenstilles med det omfattende kirkebyggeri i tegl, som o. 1200 —50 gennemførtes bl.a. i købstæderne Helsingør, Søborg og Nykøbing og i landsbyer som Tikøb og Asminderød (p. 58, 690, 763). Selv om den søndre korsarm er rigere udstyret end den tilsvarende nordre og langhuskoret, må det være indlysende, at de tre tilbygninger er planlagt sammen og opført inden for en periode, som kan strække sig fra o. 1225—75. At søndre korsarm er rigere end nordre kan have sin forklaring i den velkendte trang til at fremhæve kirkens

søndre side, men at den også er rigere end korgavlen, skyldes muligvis en aldersforskel. — I 1700'rne kaldtes nordre og søndre korsarm henholdsvis quindekapellet og mandfolkekapellet.

Materialet i de tre tilbygninger er *munkesten* i ret regelmæssigt munkeskifte og med mange *sortbrændte* kopper; der spores ingen rifling, og de krumme løbere om kordørens stik er ikke tildannet ved hugning, men i form; indvendig i koret ses *rygfugning*. Stenstørrelsen i korsarmene er gennemsnitlig 25,5 x 11,5 x 8—8,5 cm (10 skifter i nord = 98 cm, i syd 100 cm), mens der til koret er benyttet en kortere og tykkere sten: 24x 11,5 x8,5—9 cm (10 skifter = 104 cm). Forneden i korets mure er genanvendt nogle skifter kampesten, der ligesom de allerede omtalte kridtkvadre indvendig i taggavlen formentlig kommer fra det romanske kor.

Der spores ingen sokkel på nogen af tilbygningerne; søndre korsarm har endelisener og to udkragende skifter, der følger taglinien og omslutter en tregruppe af rundbuede blændinger med hvidtet bund. Forneden i gavlen findes en vinduestregruppe, hvis midtvindue er udvidet og forsynet med nyt stik; sidevinduerne er rundbuede og smigede, men forsynet med ydre fals, som i vestvinduets vestkarm har *farveveksel* mellem røde og hvide sten; de nu blændede vinduer har en indvendig højde på 220 cm og lysningsmål på 185 x38 cm.

— Den helt glatte, nordre korsarmsgavl har en tilsvarende gruppe, men uden ydre fals; også her er midtvinduet ændret og sidevinduerne blændet.

I korgavlen er vinduesgruppen velbevaret, med et lidt højere, svagt tilspidset vindue i midten; alle tre vinduer har smig og ydre fals, midtvinduet tillige en affaset kant som overgang fra fals til smig; indvendig er gruppen samlet i en stor, fladbuet blænding. I sydmuren er der en rundbuet, falset *dør* med prydskifte af krumme løbere; de smige inderkarme dækkes af et fladbuet stik ligesom en tilmuret, lavtsiddende niche øst for vinduet *(piscina ?)*. Den glatte taggavl har en slank, foroven aftrappet glug.

Mens man mellem langhuskor og skib bibeholdt den ret snævre, oprindelige korbue, blev der til korsarmene udhugget store, rundbuede arkader med karnisformede kragbånd. Korsarmene dækker de to vestre trediedele af det oprindelige skib, som herigennem omdannedes til korsskæring. Kor og korsarme er opført med overhvælvning for øje; det fremgår af de fortandinger for lommeudmuring, som endnu ses i overvæggene, men både i koret, der må være overhvælvet endnu i 1200'rne, og i korsarmene, som først overdækkedes sammen med skibet, kom hvælvene til at hvile på hjørnepiller og skjoldbuer.

Korets hvælv er beslægtet med højkirkehvælvene i Roskilde domkirkes skib[17], der er henført til o. 1250—75. Det gælder først og fremmest hvælvpillernes halvsøjler over de omløbende kragbånd, stavene langs kappernes fødselslinier og de bindermurede, helsten tykke kapper (jfr. fig. 7), der forneden i

N.E. 1955

Fig. 4. Karlebo. Romansk billedsten (p. 883).

sviklerne har en ekstra halvstens forstærkning; ribberne har dog ikke trekløverformet profil som i Roskilde, men halvrund.

Hvælv i korsarme og det forlængede skib. Som nævnt blev de ved korsarmenes opførelse planlagte hvælv ikke indbygget; de nuværende hvælv må være omtrent samtidige med skibets to østre og er næppe ældre end o. 1400. De har alle falsede vægpiller uden kragbånd, kvartstensribber, i korsskæringen dog halvstens, noget indskårne kapper og muret topforstærkning. — De to hvælvfag i skibets vestforlængelse virker langt yngre, men er det næppe — bortset fra, at et stort parti omkring nordre vægpille er ommuret med gule sten, antagelig 1771[12]. Det er i første række de slanke hvælvpiller, der bidrager til indtrykket af en stor aldersforskel i forhold til resten af skibet; forklaringen herpå er imidlertid snarest, at man i forbindelse med kirkens fuldstændige overhvælvning har benyttet lejligheden til at borteliminere den ca. 25 cm store forskel i murtykkelse, som findes mellem skib og vestforlængelse. Det lykkedes stort set ved at stryge pillefalsene i vestforlængelsen, men til gengæld skabte man sig store problemer i vederlagshøjde, hvor det var svært at få plads til alle hvælvbuerne. Ribberne er retkantede, kvartsten brede forneden, halvsten foroven; kun de ommurede kappepartier i nord har halvsten brede ribber i hele forløbet.

Samtidig med hvælvslagningen har hele kirken fået retkantet falsgesims, og gavlene er blevet forsynet med kamtakker; skjoldblændinger pryder nordre korsarms seks nedre kamtakker, mens den øverste har en cirkelblænding ligesom på søndre korsarm og på samtlige kamtakker i korgavlen.

Tårnet (siden 1840 våbenhus) må som helhed henføres til 1400'rne, men dog således at de to nedre stokværk kan være betydelig ældre end klokkestokværk og gavle, hvis blændinger henfører dem til sidst i 1400'rne eller o. 1500. Svarende hertil er der ret stor forskel i det anvendte munkestensmateriale og i

fligeteknikken. De to nedre stokværk er af munkesten med mange sortbrændte kopper og en fed fuge, der er beskåret i begge sider som en art rygfuge; resten af tårnet er af kortere og tykkere sten med grov, kun i den ene side indtrykket fuge (stenstørrelserne er henholdsvis 27—28x12,5—13x9 cm og 26—27x13 χ9—9,5; højden på 10 skifter henholdsvis 96 og 107 cm). Andre forhold, som kan tyde på et længere byggestop, er dels uregelmæssigheder i murværket på tårnets nordside, mellem 2. og 3. stokværk (jfr. fig. 5), dels den dækkende skal af munkesten på fladen, som tidligt synes anbragt på tårnhvælvingen og som kun kan tolkes som en beskyttelsesforanstaltning mod sne og regn[18].

Tårnrummet, der åbner sig til skibet med en bred, rundbuet arkade, har mod syd og vest haft fladbuede, falsede vinduer under spidsbuet, ydre spejl; det søndre er tilmuret, og dets ydre false udslettet ved skalmuring, det vestre blev ødelagt 1840[13], da tårnrummet omdannedes til våbenhus og udstyredes med gotiserende vestindgang og lukkemur i arkaden til skibet. Den meget lavt spændte hvælving har helstens skjoldbue mod skibet og kvartstens i nord, hvor trappen er indbygget i murlivet og overdækket med en spidsbuet tønde-hvælving; trapperummet, som oprindelig fik lys gennem to små, aftrappede lys-åbninger i fladbuede nicher (den nedre tilmuret, den øvre udvidet; jfr. fig. 5), var oprindelig kun tilgængeligt fra tårnrummet gennem en fladbuet dør; ret tidligt, muligvis i forbindelse med tårnets fuldendelse, blev den indre dør af-løst af en lladbuet ydre. Selve trappen udmunder gennem en lav, nu ødelagt fladbuet åbning vestligst i klokkestokværkets nordvæg. Her har syd- og vest-muren haft store, fladbuede åbninger under et spidsbuet ydre spejl; men åb-ningerne, hvis sål ligger dybt i forhold til hvælvingen, er tidligt blevet tilmurede. På tilsvarende plads i nord findes en udvendig blænding med spærstikafdæk-kede, tilmurede lysglugger forneden (jfr. fig. 5). Et tæt bjælkelag, delvis af gammelt egetømmer fra tagværk, blev 1746[14] oplagt over mellemstokværket ved klokkestolens reparation; en brudt åbning til skibets loft har antagelig af-løst en opgang gennem †våbenhus (se dette).

Klokkestokværket (jfr. fig. 1) har eet spidsbuet, falset glamhul i nord-syd og to i øst-vest under de næsten ens gavle, som har syv kamtakker og lige så mange høj blændinger over en række bomhuller. Blændingerne er dels falsede og spidsbuede, dels tvedelte med hængestav og dækket af spærstik, kronet af rude- eller cirkelblændinger.

Et lille *sakristi* eller præsteværelse på korets nordside er opført i nygotisk stil efter 1861[19], da en sådan tilbygning, hvorom man allerede havde ansøgt, siges at være påtrængende nødvendig af hensyn til pladsforholdene i koret.

Et sikkert middelalderligt †*våbenhus* blev nedrevet 1840[13] (jfr. tårnrummets omdannelse), og samtidig tilmuredes kirkens syddør. Våbenhuset lå på vest-forlængelsens sydside og var nøje sammenbygget med søndre korsarm, så der

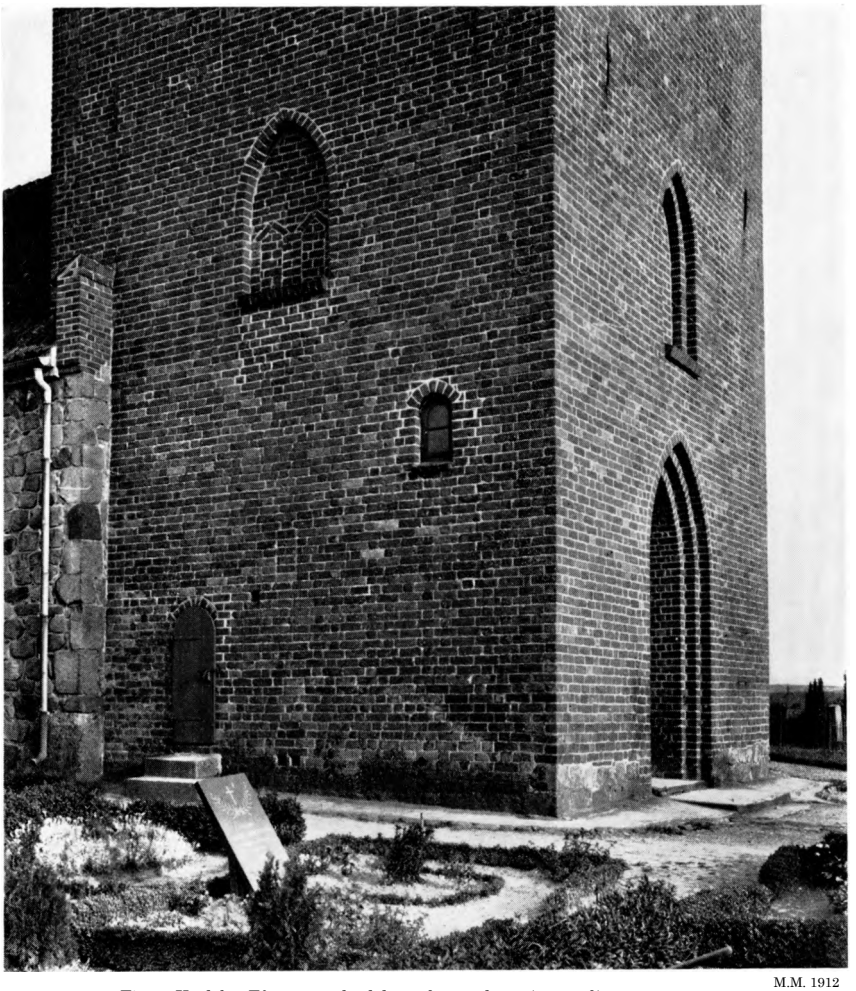

M.M. 1912

Fig. 5. Karlebo. Tårnets underdel, set fra nordvest (p. 885 f.).

1741 måtte lægges en tagrende mellem de to bygninger[14]. Det tegltækte tag var bygget sammen med skibets, således at der var adgang til loftsrummet.

Ved de større *istandsættelser* udstedte de kongelige hofbygmestre (her L. Thurah og C. F. Ilarsdorff) ordrene; det gælder de omfattende arbejder på tagværk og blytækning 1741—46[14], 1774 og 1790'rne[20], da henholdsvis nordre korsarm, søndre korsarm og til slut tårn og langhus efter tur fik blyet udskiftet med tegltag. 1840ff. fulgte den flere gange omtalte istandsættelse, hvorved våbenhuset blev nedrevet og nogle rundbuede jernvinduer indsat i langhuset. Bygningen er senest restaureret 1960ff. (arkitekt Rolf Graae).

Kirken står nu i blank mur med enkelte hvidtede blændinger og røde tegltage. Tagværkerne er alle af fyr, korets fra 1847[13], de øvrige ældre. Alle åbne vinduer har rundbuede jernrammer; til gulvene, der er omlagt ved sidste

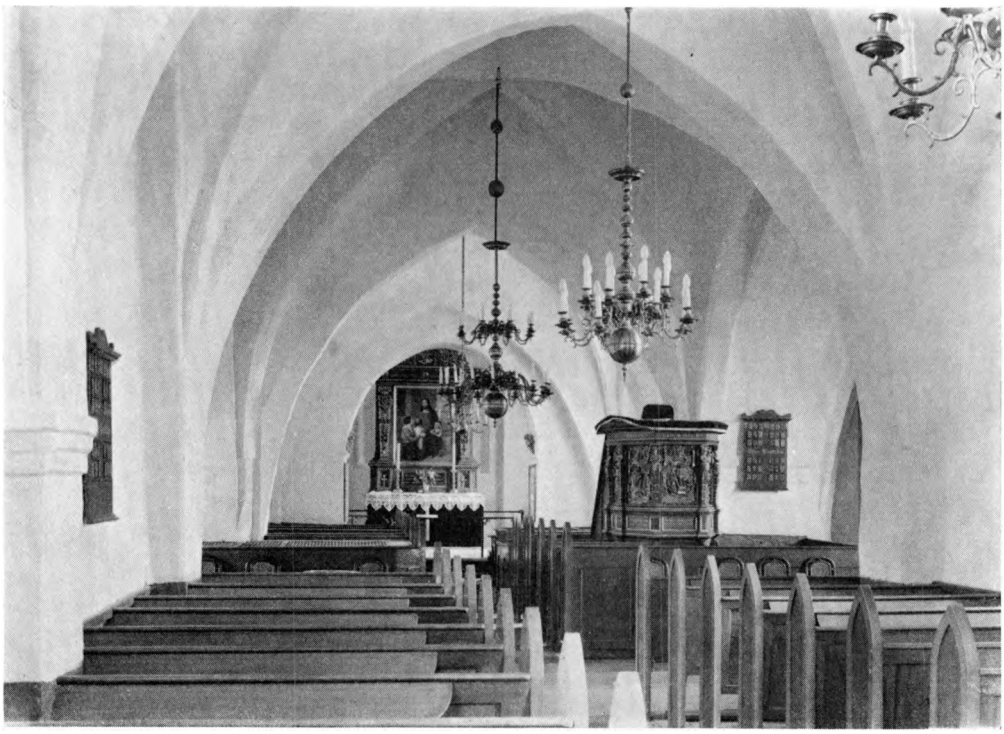

N.E. 1933

Fig. 6. Karlebo. Indre, set mod øst.

istandsættelse, er fortrinsvis benyttet eksisterende materiale: gule sekskantede og mørke rudeformede lerfliser, gule mursten på flade eller kant og i stolestaderne træ. Det indre er helt hvidtet.

(†)KALKMALER IER

1894 afdækkedes de første kalkmalerier i skibets to østlige hvælv af Magnus-Petersen. 1929 fandt konservator Egmont Lind bemaling på skibets nordvæg i østfaget, og året efter blev fundet suppleret. Endelig 1962 afdækkede E. Lind korhvælvets østkappe. Alle malerier er atter overhvidtede.

1) *Slutningen af 1200'rne.* I korhvælvets østkappe fandtes en Majestasfremstilling (fig. 7). Kristus sad på regnbuen omgivet af en næsten cirkulær mandorla i okker, hvidt, gråt og rødt. Hans kjortel var okkerfarvet og kappen rødbrun med mørkere folder. Forneden til venstre Lukasoksen med okkerfarvede vinger og lys-rødbrun krop med kraftige mørk-rødbrune konturstreger. Til højre Markusløven, der var okkerfarvet. I kappetoppen fandtes en farvestribe af en roset. De to manglende evangelistsymboler kan have været malet i sviklerne, hvor spredte farvespor fremkom.

Egmont Lind 1962

Fig. 7. Karlebo. (†)Senromansk Majestasfremstilling i korhvælvets østkappe (p. 888)

På nordre skjoldbues for- og underflade sås grå kvadre, adskilt med hvide fuger og røde konturer. Tilsvarende fandtes på skjoldbuen over triumfbuen. På vederlagsrundstaven på nordre skjoldbue sporedes sprængte rødbrune farverester, der kunne tydes som en meget lang, tilspidset sparredekoration. Malerierne var malet på hvidtekalk over svære pudslag (på ialt 2—5 cm).

2) *Antagelig o. 1400*[21]. På de to østlige hvælv i skibet fandtes scener af Kristi liv. *Østhvælvet,* østkappen: Korsbæringen, Jesus stående med et lille kors over skuldrene, to krigere i tvefarvet dragt og spidse huer bag ham, den ene slår hans hoved eller river ham i håret. Foran endnu en soldat, alle tre bærer stave (spyd?). Vestkappen: Kristus stående med opløftede hænder foran en kumme eller brønd, på hvis kant var stillet tre kar; neden for på jorden sås andre kar. Over for Jesus en kvinde med hovedlin og begge hænder udstrakte mod ham (Kristus og den samaritanske kvinde eller brylluppet i Kana?). Nordkappen: et næsten udslettet billede med to figurer, en kronet kvinde med glorie og en kvinde eller engel, som synes at knæle og fremrække en blomst (bebudelsen?). Sydkappen: Jesu dåb. Johannes Døberen med hånden på panden af den nøgne Kristus.

Skibets midthvælv, østkappen: Bønnen i Gethsemane; en lille kalk svævende i

Fig. 8. Karlebo. †Kalkmaleri, tilfangetagelsen. Skibets midthvælv, sydkappen (p. 890). Akvarel af Magnus-Petersen 1894.

luften foran Jesus, til venstre de tre sovende apostle. Nordkappen: Nadveren. Johannes med hovedet ved Kristi bryst; Judas knælende foran bordet, modtagende brødet af Jesu hånd. Sydkappen: Tilfangetagelsen (fig. 8). Vestkappen blev ikke afdækket. Buekanterne var dekoreret med brede bølgeranker med egeblade og i sviklerne fandtes samme ornamenter[22].

3) *O. 1460—80.* På skibets nordvæg under østre hvælv fandtes en udsmykning udført af »Isefjordsværkstedet«. Foruden malerierne på væggen var der udmaling på det romanske vindues smige og i den tilmurede vinduesåbning. Motiverne var S. Martin til hest, som deler sin kappe med tre tiggende krøblinge. I vinduets østsmig Andreas med skråkors, i vestsmigen Jakob den ældre med pilgrimshat og stav. På selve vinduestilmuringen fremkom senere et billede af S. Dorothea, kronet og med blomsterkurv og en blomstrende gren i hænderne[23]. De for værkstedet karakteristiske stregbølgeranker afslutter — under en vandret linie — vægbemalingen forneden. Trods den fine bevaringstilstand blev også disse kalkmalerier overhvidtet.

4) *O. 1741?.* Ved afdækningen af skibets to hvælv fremkom »i de yderste Lag af Hvidtningerne ... en meget sildigere Maling paa Buer og Ribber, udførte med rødbrune og grå Farver, plumpt malede. . .«. 1741 blev kirken hvidtet og »listerne i gevælfterne« anstrøgne med grå farve for 40 rdl.[14].

Fig. 9. Karlebo. Altertavlens topstykke 1597 (p. 891), N. E. 1955

INVENTAR

De sengotiske alterstager er kirkens ældste inventar. Altertavlen 1597 og prædikestolen 1584 er begge meget fornemme billedskærerarbejder. Alterkalk og sygesæt er næsten ens Københavnerstykker fra 1745, mens den fine oblatæske fra slutningen af 1600'rne stammer fra en Bergen-guldsmed. Bortset fra den ene af klokkerne, fra 1588, og sejerværket er kirkens øvrige inventar fra nyere tid.

Alterbordet består af nyere, glat træpanel.

Alterklæde, nyere, af rødt fløjl. I inventariet 1743[14] nævnes et grønt alterklæde, der er ganske forfaldent, så at et nyt behøves, men endnu i 1791 eksisterede det, hvorefter det »manglede«[12]. 1745 skænkede enkedronning Sophie Magdalene et †fløjlsalterklæde til kirken[24].

Altertavlen (fig. 9), med nymalet årstal 1597, er ifølge indskrift[25] på en liden †tavle opsat »Da Ditlev Holck var høvidsmand på Cronborg er denne Altar Tavle forfærdiget«. Renæssancetavlen, som har mistet sine storvinger, har rektangulært storfelt flankeret af rammestykker med nu overmalet kvaderintarsia, hvorpå rigt dekorerede halspilastre. Postamentfeltet er indrammet af en laurbærbladstav og i fremspringenes muslingeskalnicher er oprindelige småfigurer erstattet af nyere kors. Topstykkets arkade med det kronede rigsvåben flankeres af pilastre med pudebærende kvindehermer; i trekantgavlen buste af den velsignende Gudfader med verdenskuglen. Tavlen står med en nyere, lysbrun egetræsfarve og forgyldning på alle lister og beslagværkskanter; frugtbundterne

N.E. 1955

N. E. 1955

Fig. 10—11. Karlebo. 10. Sygekalk 1745 (p. 894). 11. Vinflaske, skænket af Hr. Peder Top og Ingeborg Paliliin 1707 (p. 894).

har brogede farver, hermefigurerne naturlig karnation og rigsvåbnet de heraldiske farver[26]. I storstykkets gesims moderne versaler på gammelt grundlag: »Regna firmat pietas rex Daniæ C4 Norvegiæ« (»fromhed styrker rigerne Christian IV. konge af Danmark og Norge«). Tidligere fandtes også »verba institutionis« (»indstiftelsesordene«) på tavlen[25]. Årstallet »Anno 1597« står i topstykkets frise og har formentlig gammelt grundlag. Bag på tavlen er malet med sort: »1853 HAB i..« (resten skjult), sandsynligvis en restaurering. Maleriet i storfeltet, olie på lærred, 140x110 cm, signeret C. Schleisner 1856, forestiller Kristus velsignende de små børn. I postamentfeltet med nyere fraktur: Mat. 18,3. Herunder skelnes en versalindskrift under kongemonogram ». . har forskønnet denne altertavle 1822«[27].

†*Altertavle,* gotisk. Omtalt 1743 som »gammel, forstødt« og hensat til en side i kapellet[28].

Altersølv. Kalk, 1745 (svarende til sygekalken fig. 10), med nyere bæger,

Fig 12. Karlebo. Dåbsfad (p. 896). N. E.1955

24,6 cm høj, af almindelig, barok type med bladkrans under det sekskantede skaftled, midtdelt, seks puklet knop. På fodpladen graveret skriveskrift: »Til Karleboe Kircke Ann. 1745«. Intet mestermærke, men sandsynligvis udført af J. J. Schowert (jfr. disk og sygekalk). Stort bæger fra 1823 med graveret, kronet monogram, Fr. VI. Bægeret har fire stempler: Københavns bymærke 1823, guardeinstempel N i oval for Christian Peter Næbo (Bøje p. 109), utydeligt mestermærke (der synes at ende med D) og månedsmærke jomfruen. Kalken minder meget om Birkerøds (Lynge-Kronborg hrd.). Glat *disk,* med profileret kant og cirkelkors. Under bunden stemplet I I S i rektangel over 1738 for Johan Jørgen Schowert (Bøje 393). Ifølge kirkens regnskaber er alterkalk og disk (sammen med sygekalken) 1745 købt hos guldsmeden A. Borris i København (Bøje p. 66) mod delvis betaling i den gamle kalk og disk og en lille kalk[29]. Selv om regningen lyder på både materialer og arbejdsløn[30], har Borris efter stemplerne at dømme ikke selv udført arbejdet, men overladt det til Johan Jørgen Schowert, som tilsyneladende brugte sit stempel fra 1738 endnu i 1745.

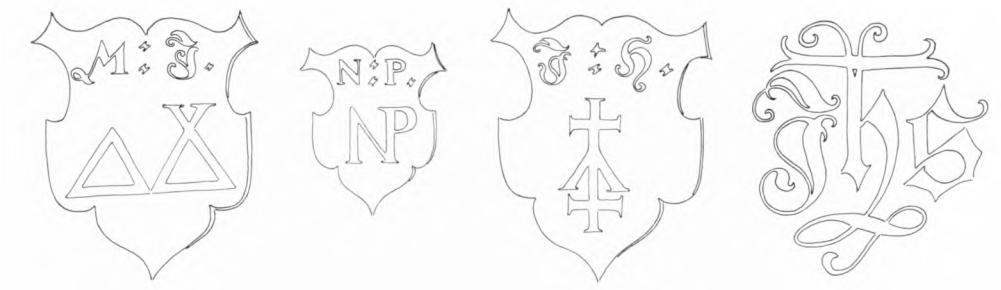

Fig. 13. Karlebo. Prædikestolens oprindelige staffering, tre bomærke- og initialskjolde, samt et af Jesu-monogrammerne malet på underbaldakinen (p. 896). Tegnet af Thora Fisker 1967.

Oblatæske 1710, 4,5 cm høj, trind, 9 cm i tvm., med godronneret fodplade. Det profilerede låg har krans af hvirvelstillede, drevne blade omkring glat midtfelt, hvorpå graveret spejlmonogram, der vistnok skal opløses S E I og derunder 1710. Under bunden Københavns bymærke 1710, guardeinmærke for Conrad Ludolf (Bøje p. 13), mestermærke C. S. over 1707 for Christian Schrader (Bøje 292) og månedsmærke, fiskens tegn.

Vinflaske (fig. 11), skænket 1707, 15,8 cm høj, 11,4 cm i tvm., udvendig forgyldt. På låget graveret kursivindskrift: »Anno 1707 Nytaarsdag er dene flaske til Guds ære og Alterets prydelse foræret Carleboe Kirke af Hr. Peder Top og Ingeborg Paliliin«. Under bunden to stempler, kronet B i skjold — Bergens mærke og sammenskrevet BL i ovalfelt for Berent Lampe, mester i Bergen 1666, oldermand sammesteds 1675—77 og 1686—88[31].

Sygekalk, (fig. 10), 1745, 13,6 cm høj, af form som alterkalken, blot med glat krave ved overgangen til foden. På fodpladen prikket skriveskrift som kalkens og på bægeret graveret spejlmonogram SM under krone (Sophie Magdalene). Bægeret stemplet med Københavns bymærke 1745, mestermærke som på alterdisken, guardeinmærke for Peter Nicolai v. Haven, samt månedsmærke, fisken. Glat *disk* med cirkelkors. Under bunden to mestermærker svarende til alterdiskens. *Vinflaske* med oblatgemme beregnet til anbringelse i bægeret. Under bunden to udslidte stempler som diskens. Sygekalk og disk blev 1745 købt hos A. Borris, København, jfr. alterkalk, p. 893.

Alterstager, sengotiske, 46,5 cm høje, med ret flad lyseskål og hvælvet, men kun let profileret fodskål hvilende på tre fødder; cylinderformet, svagt konisk skaft med tre ret flade, i kanten affasede skaftled.

Christian IV.s bibel, trykt i København 1632 af Melchior Martzan, folio.

†*Røgelsekar*. Inventariet 1770 nævner et ildkar[12].

†*Messehageler*. 1789 anskaffedes en rød fløjlsmessehagel med guldgaloner til korset samt med guld omkring kanten. Den gamle, af rødt blommet fløjl, måtte bruges til at beklæde prædikestolens øverste kant. Den nye var ublomstret[12].

Alterskranke, svarende til Blovstrøds (p. 911) fra 1846, halvrund, af smede-

N. E. 1955

Fig. 14. Karlebo. Prædikestol 1584 (p. 896),

jern med firkantede standere, foroven flankeret af volutter. 1872 fik malermester C. Weber 150 rdl. for at rense, male og forgylde alterindfatningen[32].

Døbefonte. 1) 1899, af granit, efterligning af Roskildetypen, med båndslyng

på kummen. På en marmorplade i bunden fordybede versaler: »Efter provst Halls ønske skænkede hans børn, år 1899, denne døbefont til Karlebo kirke«. I skibets nordøstre hjørne. 2) En tidligere font, et tarveligt stativ af fyr med cylinderskaft, tre lave, udsavede ben og flad kumme med maskinprofiler, står nu i klokkestokværket. 3) En muslingeskal blev ved sidste restaurering genopsat på sin oprindelige plads i korbuens nordre side, under en tavle med religiøs versalindskrift (Tit. 3,5) og (over kragbåndet) et forgyldt englehoved. Alt er af støbejern og anbragt som pendant til pengebøssen i syd (p. 898, jfr. fig. 18).

Dåbsfad (fig. 12), o. 1650, nederlandsk, 51 cm i tvm., med syndefaldet.

Dåbskande, o. 1830, af tin. Af den i amtet almindelige slangehankstype med Fr. IV.s kronede initialer på korpus. Ude af brug.

Prædikestolen (fig. 14) bar ifølge Algreen Ussings optegnelser (fra 1850'erne) de kongelige initialer og dato: »F. S. 1584«, en indskrift der formentlig endnu skjuler sig under den nuværende overmaling. Stolen svarer til og er fra samme værksted som Tikøb (p. 704) og Asminderød (p. 778); den har fem fag med hjørnehermer, skiftevis mand og kvinde (fig. 15—17). I storfelterne de fire evangelister (jfr. fig. 14), samt i midtfeltet opstandelsen i meget højt relief (fig. 16). Dette motiv findes ikke på prædikestolgruppens andre stole. På postamentfremspringene ses konturer efter forsvundne englehoveder (jfr. de bevarede på Asminderødstolen). Gesimsen har smal, gennemløbende frise med tandsnit, hvorover profilliste. Den femsidede underbaldakin med drejet knop har hjørnebøjler med beslagværk, foroven løve- og fantasimasker, forneden løvefødder. Stafferingen (fra 1872?) svarer til altertavlens, lysbrun egetræsmaling med guld, grønt, rødt og lidt lasur. Underbaldakinens fem felter afdækkedes 1967, og den oprindelige dekoration (fig. 13), udført direkte på træet, viser i 1. felt fra opgangen Jesumonogram, i 2. felt et skjold med bomærke og initialerne I. H., i 3. felt et skjold med N. P. over sammenskrevet NP, herunder »Si devs pro nobis qvis contra nos: Roma: 8« (»hvis Gud er med os, hvem kan være mod os. Rom.8.«), i 4. felt et skjold med bomærke og initialerne M. I., i 5. felt et Jesumonogram. Alle skjolde i felterne 2—4 er flankeret af I H S. Disse Jesumonogrammer er i sort ligesom tekstens hældende versaler. Skjoldene har brunlig bundfarve og hvide initialer og bomærker, undtagen i 3. felt, hvor initialerne er forgyldte. Dette skjold tilhørte sandsynligvis præsten Niels Pedersen, som afløstes 1598 efter 30 års virke; de flankerende skjolde kan tilhøre kirkeværgerne. Frise- og postamentindskrifterne — på latin — er (fejlfuldt) nymalede med forgyldte versaler på blå bund. I frisen: Salige er de som høre Guds ord ... Luc. II. capit. (28.v.), i postamentfelterne: Således elskede Gud verden ... I opstandelsesfaget: Jeg lagde mig og sov ind . . . Psal. 3,6. Under evangelisterne står deres navne i et lille kartouchefelt og under opstandelsen: Jeg er opstandelsen .. . Johan. II. capit. 1872 reparerede og stafferede C. We-

N. E.1955

Fig. 15—17. Karlebo. Prædikestol jfr. fig. 14. 15 og 17. Mandlig og kvindelig herme (p. 896). 16. Storfelt med opstandelsesrelief i kartouche (p. 896).

ber prædikestolen[32]. Afbrækkede dele af snitværket udbedredes med gips[19], som man stadig kan iagttage det. — På hjørnet mellem skib og søndre korsarm.

Stolestader, fra sidste halvdel af 1800'rne[19], med enkle, gotiserende spidsbuegavle, svarende til Mårum (Holbo hrd.). Til rygstød er anvendt barokke og yngre paneler fra tidligere stoleværk. Egetræsmalet, formentlig ved stafferingen 1872[32]. — 1741 nævnes 30 mands- og kvindestole i den store gang og 50 ringere stole i de to kapeller og neden i kirken[14].

Degnestol, o. 1625, formodentlig sammensat af ældre stoleværkspanel. Forsiden har to arkadefelter med slyngbånd på pilastre og i bueslag, samt postament; gesims med tandsnit-æggestav. Egetræsmalet. I skibets sydøsthjørne.

Orgel, 1964, af Troels Krohn, Frederiksborg; orgelhus og façade tegnet af arkitekt Rolf Graae. Ved nordre korsarms gavl.

†*Orgel.* 1845 købtes et 4 oktavs orgel udført af mekanikus og orgelbygger Poul Sørensen Støvring[34].

To ens *pengeblokke,* nyere, med to lodrette jernbånd på hver side og jernlåg med pengetragt og bånd til låsen. Brune med sorte jernbånd. På hver side af døren til tårnrummet.

Pengekasse, af støbejern, i empire, rektangulær, 37x26 cm; lågets profilkant har bladornament. Midt i låget pengetragt. Pengekassen er ophængt i korbuens sydside under en tavle (indskrift: Mat. 5,7) og et englehoved, svarende til døbefont nr. 3, p. 896.

Lysekroner, een fra 1898, to fra 1906 og een uden år, ligeledes fra ny tid.

Seks *salmenummertavler,* rest af oprindelig otte, som 1872 blev anskaffet for 72 rdl. Af fyr med udsavet topstykke og løse nummerplader[32].

Sejerværk (fig. 19), 1775, døgnværk med hagegang og timeslagværk, anbragt side om side, i jernramme hvis lodrette stivere afsluttes med dobbelte volutter. Indslået versalskrift på øvre vandrette rammestykke: »Poul Petersen Friderichsburg anno 1775«. Oprindeligt jernpendul, ca. 3,5 cm langt, med blylinse. Kampestenslodder. Oprindelig transmission til viseren bevaret. Urhus i klokkestokværk fra 1746 (?) opført af Johan Ernst Hellringk[14]. Urskive, sortmalet med forgyldte tal og 1775—1950, samt »stiv« viser. På tårnet i vest over glamhullerne. — 1741 afgav Johan Henrich Blecke, København, et udførligt overslag over reparation af sejerværket, som Thurah approberede. 1744 blev det attesteret, at det fortingede urværk var opsat og igang[14]. Dette værk synes altså kun at have fungeret et halvt århundrede[37].

Klokker. 1) 1588, med reliefversaler om halsen mellem dobbeltlinier og bladborter: »Gerthardvs van Mervelt me fecit anno domini 1588. Verbvm domini manet in æternum« (»Gerhard van Mervelt gjorde mig i Herrens år 1588. Herrens ord bliver evindeligt«). Ved mundingen tre og fem relieflinier. 103 cm i tvm. Ny stålknebel og ny ophængning ved Aug. Nielsen Roslev 1948. Svarer til Lillerød.

2) 1847. Om halsen stor palmetbort, hvorunder reliefversaler: »Støbt af H. Gamst og H. C. Lund Kiøbenhavn anno 1847«. Ved mundingen tre relieflinier. 99 cm i tvm. Ny knebel og ophængning som nr. 1. — 1816 havde smedemester Gamst modtaget 141 rdl. for arbejde med klokken, muligvis den samme klokke som 1847 var revnet[13].

†*Klokke.* Ved klokkeskatten 1602 modtog Kronborg kobbermølle en klokke fra Karlebo på 3 skippd. 2 lispd.[35].

Klokkestol 1746 af eg, til to klokker, med kryds forneden mellem de to lodrette stolper, og tre par dobbelte skråstivere til siderne, i øst og vest. 1746 foreligger regning fra Johan Ernst Hellringk for en ny klokkestol »med behør«. Adser Pedersen, Hørsholm havde året før leveret tømmer for 3 rdl. 4 mk.[14].

Fig. 18. Karlebo. Indre, set mod vest før restaureringen, N. E. 1955

GRAVMINDER

Gravsten. 1) O. 1621. Povel Olsen Rhod, sognepræst i Karleboe 18 år, gift med Karren Helmechs datter i 17 år og 6 måneder. 12 born (seks drenge og seks piger). Han døde 14. april 1621, 43 år gammel. »Hviler ocsaa her under Hr. Peder Nielsen Hoowe, som var Sognepræst . . .« [† 1653] resten dækket af alteret. Nu utilgængelig[36].

2) O. 1660? »Sepulchrum comites fuerunt Danos oppugnante Carolo Gustavo . . .« (». . . da Carl Gustav angreb Danerne . . .«). Dette læstes o. 1860 af Algreen Ussing, nu ses kun det nederste stykke af stenen halvt overskåret af alterskranken. Fire liniebrud stykker af en latinsk versalindskrift og to hjørnerelieffer er bevaret. I den venstre hjørnecirkel en fugl på en rund genstand og et indskriftbånd med »Post cineres« (»efter asken«). I højre side en cirkel med to korslagte knogler, hvorfra en plante spirer, på indskriftbåndet: »Moriendo vivimus« (»ved at dø lever vi«) (sml. Birkerød, gravsten nr. 3). Grå kalksten, 122 cm bred. I koret under alterskranken.

3) Ikke dateret. »Her ligger begravit Hans Jensøn udi Auderød med sin . . .« Således Algreen Ussing i afskrift fra 1850'erne. I koret, utilgængelig.

† *Gravsten,* 1659, Christian Bircherod. En stor sten over sognepræsten, som

blev skudt på prædikestolen af de svenske ryttere. Nedsat maj 1659, hans hustru blev begravet samme sted august samme år[36] (måske identisk med sten nr. 2). — I kirkebogen fra 1692—1767 findes en begravelsesfortegnelse[33].

Kirkegårdsmonument. Efter 1838. Consistorialråd Christian Wewer, født 17. marts 1764, ordineret 24. juni 1791, † 20. januar 1854 og hustru Ane Cleophine Magdalene Wewer født Lønborg, født 19. september 1772, † 3. juni 1838. Sandstensstele med indskrifttavle af marmor, versaler. På kirkegårdens sydøsthjørne.

†*Smedejernskors.* (Fig. 20) o. 1800—50, med sekundær malet indskrift (parcelist Hans Sørensens familiegravsted); stod 1955 på annekskirkegården, men findes ikke mere (1967).

KILDER OG HENVISNINGER

RA. DaKanc. B 99. 1591—92. Fortegnelse på kronens gejstlige gods, indsendt af lensmændene i henh. til kgl. missive af 1590, 28. dec. III Sjælland. — *Rtk. Rev. rgsk. Amtsrgsk.* Hørsholm amt, 1770—73, 1774—93 Jordebogsrgsk. — *423 Overbygningsdirektionen 1771—73 og Bygningsdirektionen 1773—82.* 1775 Indkomne sager, nr. 301—500.

LA. Sognekaldsarkiver. Karlebo. Aa 1 1692—1767 Kirkebog. — Se i øvrigt arkivalier for Frederiksborg amt i almindelighed.

Museumsindberetninger af Vilh. Boye 1884 (indskrifter), J. Magnus-Petersen 1884 (bygning og inventar) og 1894 (kalkmalerier), C. M. Smidt 1911 (bygning), og 1912 (vinflaske), E. Lind 1928—29 og 1962 (kalkmalerier) samt Niels Termansen 1967 (prædikestol). — Undersøgelse og beskrivelse ved Vibeke Michelsen og Marie-Louise Jørgensen 1955, Elna Møller og Ulla Haastrup 1967.

Tegninger i NM: Grundrids og kalkmaleri på midthvælvingens sydlige kappe af J. Magnus-Petersen 1894. — Gravminde af smedejern af Aage Jørgensen.

[1] DiplDan., DaRigBr. 2. rk. IV nr. 7. [2] Kong Frederik d. Førstes danske Registranter ved Kr. Erslev og W. Mollerup, 1879, p. 178. [3] Ibid. p. 343 f. og RA. DaKanc. A II 3. Nr. 28. Fortegnelser og div. dokumenter vedr. kirker . . . 1630—1702. Fortegnelse over jus patronatus [1674]. [4] Landebogen p. 186. [5] RA. DaKanc. B 99. 1591—92. Fortegnelse på kronens gejstlige gods, indsendt af lensmændene. [6] RA. Sjæll. Reg. anf. dato (nr. 49), jfr. NyeKirkehistSaml. V, 680. Det af dronning Sophie Amalie 24. juni 1660 udstedte kaldsbrev er blevet udfærdiget i Tyske Kancelli (RA. TyKanc. I. A. Patenten 1660—63 fol. 43 f.). [7] HofmFund. VII, 1761, p. 60 og LA. Sjællands bispearkiv. Hist. efterretn. til Hofmans fundationer 1758—59, I. [8] RA. Beskrivelsesforretning over Hirschholm amt 22. aug. 1770—31. maj 1771. [9] LA. Sjællands stiftsøvrigheds arkiv. Kommune sager. Lynge-Kronborg lird. 1733—1818. [10] C. Christensen: Hørsholms Historie, 1879, p. 357. [11] Folkemindesamlingens kartotek, jfr. også Thiele III, 76. [12] RA. Rtk. Rev. rgsk. Hørsholm amts jordebogsrgsk. 1770—93. [13] RA. Rtk. Bygningsadministrationen. Journalsager 1782—1848. [14] LA. Hørsholm amtsstues jordebogs inventarie- og materialregnskab. [15] KancBrevb. 29. april. [16] Sognebeskrivelse nr. 46, journal nr. 554/65. [17] Navnlig i 1.—5. fag fra øst, regnet efter korsskæringen, se DK.Kbh. Amt p. 1392. [18] Sml. tilsvarende afdækning på kapelhvælv i Løgum klosterkirke DK.SJyll. Tønder amt p. 1062. [19] RA. Kultusministeriet. 1. dep. journalsager 1848—1916. [20] RA.Rtk. Overbygningsdirektionen af 1771. Indkomne sager 1775 nr. 301—500. Nr. 310, 3. okt. 1774, og RA. rtk. rev. rgsk. Hørsholm amts

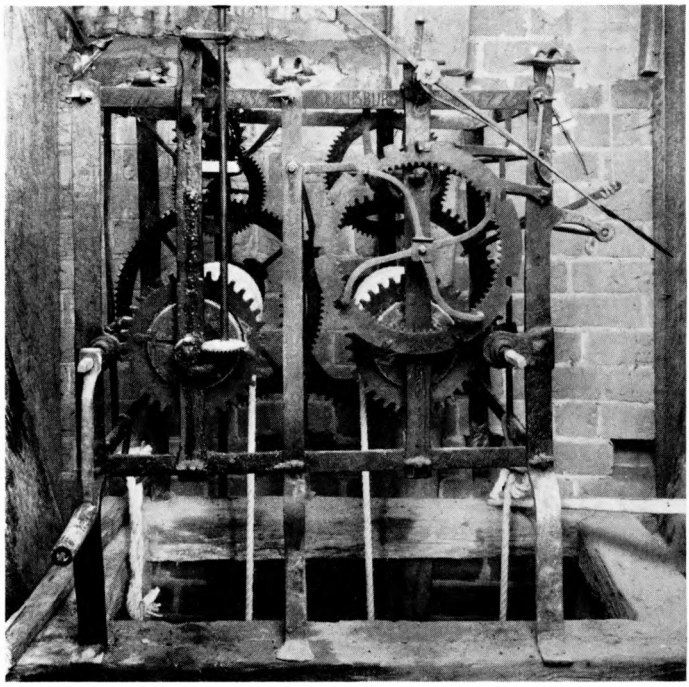

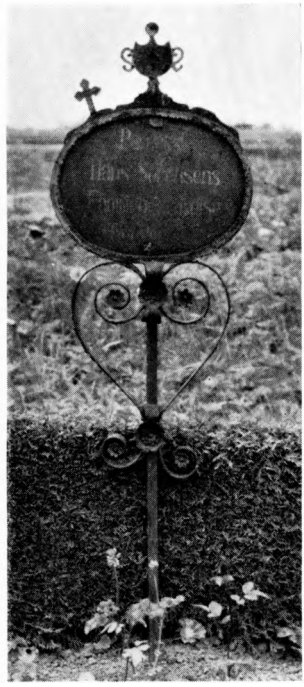

N. E.1955 N.E. 1955

Fig. 19—20. Karlebo. 19. Sejerværk 1775 (p. 898). 20. †Smedejernskors (p. 900),

jordebogsrgsk. 1790, samt RA. rtk. Bygningsadministrationen. Journalsager 1796—98. [21] Da kalkmalerierne kun kendes fra J. Magnus-Petersens akvareller, må dateringen tages med forbehold. [22] Magnus-Petersen fandt, at kalkmalerierne havde en så ringe kunstværdi, at man ikke behovede at undersøge kirkens andre hvælv. [23] Jfr. f. eks. Gislinge (Holbæk amt), hvor også den lille dreng med blomsterkurven er afbildet. [24] Alterklædet skulle være ligesom det, dronningen forhen havde givet til Birkerød kirke. Det var forsynet med 21 lod galoner til 24 rdl. 24 mk., de 14 alen karmoisin fløjl kostede 39 rdl. 32 mk., 12 alen lærred til foer 2 rdl. 12 mk. Broderiet af dronningens initialer og krone 40 rdl. og 2 rdl. i arbejdsløn. B. V. Becker leverede alterklædet sammen med en hvid korskjorte og en alterdug af Wahrendorpherlærred med kniplinger december 1745, jfr. note 14. [25] Kgl. Bibl. Additamenta 153. L. L. Thurah: Samlinger til en beskrivelse af Danmark I, og LA. Sjællands bispearkiv. Hist. efterretn. til Hofmans fundationer 1758—59. [26] Formentlig stammer den nuværende staffering fra 1872, da malermester C. Weber stafferede og rensede altertavlen for 150 rdl., jfr. note 19. [27] RA. Rtk. 245—416. Bygningsadministrationen. Beregninger og overslag over bygningsarbejde 1821—27. Heri anføres en udgift på 30 rdl. for at opmale altertavlen. [28] RA. DaKanc. D 102 a. Efterretn. om købstæderne og amterne indsendt i henhold til oversekretærens skrivelse 6. april 1743, og Kgl. Bibl. Kallske saml. fol. 48. E. J. Jessens saml. til Frederiksborg og Kronborg amters beskrivelse. [29] Jfr. note 14, 28. april 1745, hvor det oplyses, at kalk og disk vejede 33 lod 3½ quint, den lille kalk 11 lod 3½ quint. [30] Den store kalk og disk vejer 43 lod à 3 mk. 12 sk. er 26 rdl. 5 mk. 4 s k.; arbejdsløn à 12 sk. ialt 5 rdl. 2 mk. 4 s k.; at forgylde og stemple 4 rdl. 1 mk. 4 sk., navnetræk og krone 1 rdl. [31] Kristiania Kunstindustrimuseum. Gammel Guldsmedkunst, Kristiania 1909, nr. 150—52.

[32] LA. Kgl. bygningsinspektørs arkiv. Meldahl: Domænekirkerne XXII—XXIII.

[33] LA. Karlebo sognekaldsarkiv. Kirkebog 1692—1767. [34] RA. Rtk. 256.5—13. Bygningsadministrationens kopibog 1841—50. [35] RA. Fæstningsrgsk. Rgsk. for Kronborg kobbermølle, gethus og hammermølle 1600—19. Læg: rgsk. for Kronborg gethus 1600—07 . [36] Kgl. Bibl. NyKglSaml. Fr. Algreen Ussing: Gravskrifter og andre monumentale optegnelser ... 1856—64. [37] Beskrivelsen af sejerværket skyldes Hans Stiesdal.

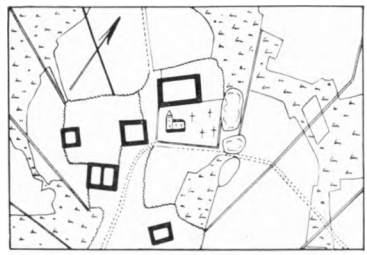

Fig. 21. Karlebo 1784.

NIVÅ KIRKE

KARLEBO SOGN. LYNGE-KRONBORG HERRED

Kirken, der er *anneks* til Karlebo og ligger østligt i det store sogn, har afløst et bedehus i Nivå by (se nedenfor). Den er opført 1909—10 af arkitekt Kay Schrøder og indviet 23. oktober 1910. Grunden skænkedes af godsejer Johannes Hage, Nivågård, der også afholdt den største del af udgifterne.

Kirken, som ligger ensomt på et højt terræn sydvest for Nivå by, omgives af en ret stor kirkegård, der hegnes dels af kløvstensdiger med bevoksning, dels af en hvidtet, teglhængt mur (vestligt i nord), som er sammenbygget med indgangsport og ligkapel.

Kirken er orienteret nord-syd, med indgang gennem tårnet i nord. Den gotiserende bygning består af femsidet, hvælvet apsis, kor med bjælkeloft, skib med åben tagstol og tårn. På korets sider er der udskilt to små rum, hvoraf det vestre er præsteværelse med opgang til prædikestol; ved tårnets sider er der halvtage med trappe til orgel og venteværelse. Kirken har bevaret sin oprindelige farveholdning; udvendig hvidkalket med røde tegltage, indvendig gul med blåmalede lofter, og rundt på korvæggene en skabloneret, violet frise. Også inventaret er uændret, bortset fra belysningen. Stoleværket er holdt i blåt med violet staffering. Ældst af inventaret er det fra bedehuset overførte orgel. Resten er samtidigt med kirken. Alterkors og prædikestolens evangelistsymboler er udført af billedhuggeren Povl Olrik. Døbefonten er af savonnière-sten med pålagte metalblade, hvis former er gentaget på dåbsfadet af messing.